

NOTĂ INFORMATIVĂ
la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative
(privind revizuirea hărții judiciare)

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (privind revizuirea hărții judiciare) a fost elaborat de Ministerul Justiției.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Prin intermediul proiectului **se propune atingerea următoarelor obiective:**

- consolidarea capacităților instituționale ale instanțelor judecătorești;
- îmbunătățirea calității actului de justiție și sporirea eficienței instanțelor judecătorești;
- asigurarea utilizării cât mai raționale a fondurilor publice alocate instanțelor judecătorești;
- asigurarea repartizării uniforme a volumului de lucru între judecătorii din instanțele judecătorești și, nemijlocit între instanțele judecătorești de nivelul unu (instanțele de fond) și nivelului doi (instanțele de apel);
- crearea condițiilor administrative și instituționale necesare pentru specializarea judecătorilor din cadrul judecătoriilor;
- reconfigurarea circumscripțiilor instanțelor de apel în vederea asigurării distribuiri proporționale a volumului de dosare.

Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011 – 2016, aprobată prin Legea nr. 231/2011 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia au justificat prima intervenție majoră în structura sistemului judiciar, astfel încât prin Legea nr. 76/2016 cu privire la reorganizarea instanțelor judecătorești, instanțele judecătorești din Republica Moldova au fost reorganizate, prin fuziune, fiind create 15 instanțe de judecată cu câte un sediu principal și sedii secundare, care și-au început activitatea la 1 ianuarie 2017.

Soluțiile de optimizare a hărții judiciare care s-au materializat prin Legea nr. 76/2016 au fost identificate având în vedere necesitatea creării unor judecătorii suficient de mari pentru a putea oferi eficiență și calitate, volumul de muncă comparabil pentru judecători, proximitatea rezonabilă pentru justițiabili și necesitatea îmbunătățirii stării edificiilor / sediilor în care instanțele judecătorești își desfășurau activitățile în anul 2016.

La distanță de 3 ani de la data intrării în vigoare a Legii nr. 76/2016, aspectele privind volumul de muncă disproporționat și necesitatea unei evaluări aprofundate a dificultăților identificate în procesul implementării procesului de reorganizare a instanțelor judecătorești, inițiat în anul 2017, a justificat includerea în Planul de acțiuni al Consiliului Superior al Magistraturii pentru anul 2020 (aprobat prin Hotărârea

Consiliului Superior al Magistraturii nr. 59/6 din 16 aprilie 2020) a acțiunilor ce urmau a fi realizate în vederea evaluării impactului procesului de reorganizare.

În acest context, prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 122/10 din 26 mai 2020 a fost instituit Grupul de lucru pentru analiza hărții judiciare, care și-a propus revizuirea hărții judiciare în vederea identificării necesităților de modificare a unor circumscripții ale instanțelor judecătorești, pornind de la necesitatea optimizării procesului de administrare a acestora și de corelare a activității lor cu necesitățile justițiabililor.

Grupul de lucru a avut drept scop evaluarea rezultatelor implementării reformei de organizare a sistemului judecătoresc și înaintarea propunerilor de modificare a hărții judiciare, necesare pentru buna funcționare a instanțelor și realizarea drepturilor și necesităților justițiabililor.

Drept rezultat, în luna iulie 2021, a fost prezentat „Raportul privind evaluarea reformei judiciare”¹, realizat în cadrul Proiectului Uniunii Europene „Sprijin pentru prevenirea eficiență și combaterea corupției în sectorul justiției din Moldova”. Raportul conține constatări cu privire la numărul de instanțe de judecată, numărul de judecători, amplasarea sediilor judecătoriilor, volumul de lucru per judecător, volumul de lucru per instanță, infrastructura căilor de acces la instanțele de judecată reorganizate, numărul de angajați, evaluarea clădirilor și a implicațiilor financiare.

Din perspectiva eficacității hărții judiciare remodelate urmare a implementării Legii nr. 76/2016, raportul cuprinde recomandări pe termen scurt și lung, care pot fi luate în considerare în vederea reconfigurării hărții judiciare în procesul de modificare a Legii nr. 76/2016.

Pe parcursul anului 2023, au fost organizate mai multe runde de discuții publice cu privire la optimizarea hărții judiciare din Republica Moldova, cu participarea reprezentanților sistemului judecătoresc și altor subiecți interesați.

Drept urmare, grupul de lucru creat de Consiliul Superior al Magistraturii a analizat posibilitatea implementării recomandărilor propuse în raportul din anul 2021, racordat la situația anilor 2022 și 2023 în vederea organizării amplasării cât mai eficiente a instanțelor judecătorești, care să răspundă interesului public de acces la justiție, să asigure distribuirea echitabilă a sarcinilor între instanțele judecătorești, utilizarea eficientă a fondurilor publice, precum și să creeze premise pentru specializarea judecătorilor.

Proiectul de lege propus pentru examinare și aprobare cuprinde soluțiile considerate cele mai fezabile și viabile pentru reorganizarea eficientă a instanțelor judecătorești.

La elaborarea acestui proiect de lege s-a ținut cont de criteriile de amplasare și amenajare a teritoriilor clădirilor pentru instanțele judecătorești, aprobate prin *Ordinul ministrului justiției nr. 1136/2017 cu privire la cerințele standard ale unei instanțe judecătorești din Republica Moldova*, precum și de criteriile cu care operează Comisia

¹ Raportul poate fi accesat la linkul: https://crjm.org/wp-content/uploads/2022/05/Final-Report-JMA_Ro.pdf

Europeană pentru Eficiența Justiției (CEPEJ), unul dintre care prevede crearea unei instanțe judecătorești pentru circa 100 000 de locuitori.

Analizând toate oportunitățile și posibilitățile reale pentru eficientizarea activității judecătorești, luând în considerare volumul de lucru înregistrat în instanțele judecătorești în anii 2022 și 2023, numărul de locuitori din fiecare circumscripție raională, inclusiv infrastructura rutieră națională, s-a ajuns la concluzia că o eventuală reorganizare a unor circumscripții judecătorești este iminentă, or, instanțele ca și oricare alte instituții ale statului trebuie să fie eficiente, iar această eficiență nu trebuie să afecteze principiul accesibilității justiției.

Accesibilitatea poate implica disponibilitatea instanțelor competente în a primi cereri, existența condițiilor de acces fizic în instanțe, accesul la informație, accesibilitatea hotărârilor judecătorești, poziționarea geografică a unei instanțe. Locația îndepărtată a unei judecătorii sau a unei curți de apel nu trebuie să constituie un impediment pentru participarea în mod efectiv a părților la procedurile judiciare. De asemenea, accesibilitatea se referă și la modul de acces în sedii a persoanelor cu probleme de sănătate.

Practica ultimilor ani demonstrează că instanțele judecătorești mici sunt ineficiente, iar întreținerea sediilor acestora este costisitoare, nu contribuie la crearea unui mediu de muncă eficient, nu sunt sustenabile pe termen lung, toate acestea afectând negativ imaginea sistemului judecătoresc.

Pe cale de consecință, proiectul de lege propune revizuirea hărții judiciare din perspectiva numărului de locuitori în regiune, numărului de judecători în fiecare instanță, condițiile sediilor instanțelor judecătorești, volumului de lucru atât per judecător, cât și per instanță, și infrastructura teritorială a localităților date în circumscripțiile judecătorești sau curților de apel.

Elaborarea acestui proiect de lege este bazată pe analiza datelor statistice valabile pentru anii 2022–2023, atât cele publicate de Biroul Național de Statistică în partea care se referă la numărul de locuitori, cât și datele publice privind infrastructura rutieră, datele statistice prelucrate de Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești, analiza efectuată urmărind în principal:

- crearea condițiilor pentru îmbunătățirea calității actului justiției și pentru utilizarea eficientă a finanțelor publice în sectorul judecătoresc;
- stabilirea unui echilibru real în activitatea judiciară între instanțele de judecată de același nivel;
- asigurarea distribuirii aleatorii a cauzelor în instanțele de judecată;
- îmbunătățirea sistemului de recrutare a personalului de specialitate în instanțe.

3. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

În scopul identificării soluției optime, s-a ținut cont de următoarele argumente:

- *Crearea judecătoriilor suficient de mari, care să asigure formarea completelor de judecată și specializarea judecătorilor.*

Organizarea actuală a unor instanțe judecătorești nu răspunde criteriilor de eficacitate, calitate și celeritate a actului justiției. În unele instanțe judecătorești precum Judecătoria Comrat sediul Vulcănești și sediul Ceadâr-Lunga, Judecătoria Anenii Noi și sediul Bender (Varnița) activează un număr foarte mic de judecători (de la 1 la 3 judecători), fiind necesară deplasarea judecătorilor din alt sediu al instanței pentru formarea completelor de judecată, implicând cheltuieli suplimentare de transport și timp. Numărul insuficient de judecători în aceste instanțe nu permite respectarea criteriului de repartizare aleatorie a cauzelor, iar costurile de întreținere a clădirilor în care își desfășoară activitatea acești judecători sunt foarte mari.

În acest context, crearea unor judecătorii mai mari va oferi un management mai eficient al finanțelor publice, va spori capacitatea acestora de a face față provocărilor legate de fluxul de resurse umane și de a utiliza mai rațional resursele financiare alocate.

Cel mai important obiectiv care poate fi atins prin crearea instanțelor mai mari din contul sediilor secundare ineficiente este crearea premiselor și condițiilor necesare pentru specializarea judecătorilor, respectarea procedurilor de distribuire aleatorie a dosarelor, repartizarea proporțională a volumului de dosare, și nu în ultimul rând, crearea unui mediu profesional robust.

- *Volumul de muncă al instanțelor de judecată - sporirea sarcinii de muncă pentru judecătorii din unele sedii ale judecătoriilor, raportat la alte sedii ale aceleiași instanțe.*

Potrivit datelor înregistrate pentru perioada 2017-2020 s-a reliefat o tendință a participanților la procedurile judiciare de a înregistra acțiunile la sediile centrale, din motivul distanței, infrastructurii și specializării judecătorilor care sunt într-un număr mai mare la sediile centrale.

În alte cazuri s-a observat tendința de eludare a repartizării aleatorii a dosarelor prin depunerea intenționată a acțiunilor la sediile cu un număr mic de judecători pentru a avea certitudinea repartizării cererii la un anumit judecător sau la un altul.

Volumul de muncă al judecătorilor este un factor care afectează substanțial calitatea actului de justiție. Volumul inegal de lucru atrage lipsa de calitate în motivarea soluțiilor judecătorești pronunțate.

Datele analizate în cadrul procesului de elaborare a acestui proiect de lege arată că volumul de lucru variază considerabil între judecători. Cu toate că Consiliul Superior al Magistraturii a efectuat unele intervenții în urma cărora a fost ajustat numărul funcțiilor de judecător în anumite instanțe judecătorești, volumul de lucru disproporționat rămâne a fi un factor de risc major, în special în cazul curților de apel.

- *Costuri și timp suplimentar pentru transmiterea documentelor între sedii.* După reorganizarea hărții judiciare din anul 2017, în unele sedii centrale ale judecătoriilor se atestă cheltuieli mai mari, ce țin de prestarea serviciilor de curier, pentru a face legătura dintre sediul central și sediile secundare, acest fapt fiind caracteristic pentru distanțe

lungi. De exemplu, în cazul Judecătoria Cimișlia, cu toate că distanța între sedii este una admisibilă (Cimișlia – Leova – 52 km) este nevoie de timp suplimentar pentru a face legătura dintre ambele orașe, în special din cauza lipsei infrastructurii rutiere directe.

Distinct de aceasta, optimizarea numărului instanțelor de judecată și a numărului de judecători care activează în cadrul acestora necesită revizuire și optimizare, inclusiv din perspectiva costurilor. Or, odată cu implementarea noii structuri a instanțelor de judecată în anul 2017 s-a planificat construirea sediilor noi pentru toate sediile centrale ale celor 15 instanțe judecătorești create la 1 ianuarie 2017. Cu toate acestea, până în prezent doar sediul Judecătoria Ungheni corespunde criteriilor care caracterizează o instanță judecătorească veritabilă și care oferă condiții decente de muncă tuturor judecătorilor din această instanță, inclusiv satisface criteriile de comoditate și accesibilitate pentru justițiabili.

Toate aceste aspecte denotă necesitatea adaptării procesului de reorganizare a instanțelor la necesitățile actuale ale instanțelor judecătorești, fapt susținut și recomandat și de către Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției (CEPEJ), prin recomandarea următorilor factori cheie: *densitatea populației, dimensiunea instanței, volumul de lucru, fluxul de acțiuni, localizarea geografică, infrastructura și transportul*, precum și cei adiționali: *digitalizarea, facilitățile instanțelor, accesul fizic, nivelul de activitate, soluționarea extrajudiciară a disputelor/medierea, disponibilitatea recrutării personalului instanțelor și cooperarea cu alți actori din sistemul de justiție*, de care urmează a se ține cont în acțiunile de reorganizare a hărții judiciare.

Având în vedere recomandarea CEPEJ de amplasare a unei instanțe la cca 100.000 locuitori, în procesul de analiză a datelor pentru elaborarea acestui proiect de lege s-a constatat că, în perioada anilor 2017-2021 a avut loc o migrare masivă a populației din țară, iar conglomerarea cetățenilor din zonele rurale spre centrele urbane face dificilă atingerea acestui indicator.

Pe de altă parte, fenomenul migrației populației din unele regiuni, mai cu seamă rurale, atrage drept consecință reducerea considerabilă a volumului de muncă al instanțelor care activează în aceste regiuni și creșterea volumului de muncă în instanțele de judecată care activează în centrele raionale mai dezvoltate.

Datele statistice arată că în anul 2022 pe rolul instanțelor de judecată s-au aflat în examinare 351.340 dosare, dintre care cel mai mare volum de dosare s-a înregistrat la Judecătoria Chișinău, numărul de dosare fiind de 126.355, aceasta este urmată de Curtea de Apel Chișinău cu un număr de 42.595 dosare. În anul 2023, instanțele naționale au avut în procedură 353.201 dosare, din care 122.846 dosare la Judecătoria Chișinău și 43.177 dosare la Curtea de Apel Chișinău.

Analizând datele statistice prelucrate de Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești observăm că la nivelul instanțelor de judecată de rangul întâi (de fond), cel mai mare număr de dosare este înregistrat în anul 2022 și în anul 2023 la Judecătoria Chișinău, aceasta fiind urmată de Judecătoria Bălți cu 27.165 dosare în 2022 și 26.354

dosare în anul 2023, Judecătoria Orhei cu 17.144 dosare în anul 2022 și 17.488 dosare în anul 2023 și Judecătoria Edineț cu 14.101 dosare în anul 2022 și 14.385 dosare în anul 2023.

La nivelul curților de apel constatăm că, dintre cele 4 curți de apel cel mai mare volum de lucru este înregistrat la Curtea de Apel Chișinău cu 42.595 dosare în anul 2022 și 43.177 în anul 2023, fiind urmată de Curtea de Apel Bălți cu 8.961 dosare în anul 2022 și 9.261 dosare în anul 2023.

Cel mai mic volum de lucru la nivelul instanțelor judecătorești de nivelul întâi este înregistrat la Judecătoria Criuleni cu 4.804 dosare în anul 2022 și 4.917 dosare în anul 2023, fiind devansată de Judecătoria Anenii Noi cu 5.923 dosare în anul 2022 și 6.483 dosare în anul 2023.

În cazul curților de apel, cel mai mic număr de dosare a fost înregistrat la Curtea de Apel Comrat cu 2.405 dosare în anul 2022 și cu 2.637 dosare în anul 2023, fiind urmată de Curtea de Apel Cahul.

Având în vedere toți factorii analizați, cei mai principali fiind arătați *supra*, prin proiectul de lege se intervine cu următoarele modificări:

• **La articolul 1 lin. (1) din Legea nr. 76/2016, se propune modificarea sediilor următoarelor instanțe judecătorești:**

- **Judecătoria Bălți, pe lângă sediile secundare la Fălești și Sîngerei, va mai avea un sediu secundar la Glodeni;**

- **Sediul Leova al Judecătoriei Cimișlia va fi transferat la Judecătoria Hîncești;**

- **Sediul secundar Donușeni al Judecătoriei Edineț se transferă la Judecătoria Drochia, astfel încât după modificare, Judecătoria Edineț va avea sedii secundare în or. Briceni și or. Ocnîța, iar Judecătoria Drochia va avea sedii secundare în or. Rîșcani și or. Donușeni.**

- **După transferul sediului secundar Leova de la Judecătoria Cimișlia către Judecătoria Hîncești, această judecătorie va avea sedii secundare în or. Ialoveni și or. Leova;**

- **Judecătoria Anenii Noi cu sediul secundar Bender (Varnița) va fuziona cu Judecătoria Căușeni. Astfel, Judecătoria Căușeni va avea sedii secundare în or. Ștefan – Vodă, or. Anenii Noi și Bender (Varnița);**

- **Sediul secundar Vulcănești al Judecătoriei Comrat se transferă la Judecătoria Cahul, Judecătoria Cahul urmând să aibă sedii secundare în or. Taraclia, or. Cantemir și or. Vulcănești.**

Urmare a modificărilor care se propun a fi operate la art. 1 alin. (1) din Legea nr. 76/2016, din numărul total de 15 judecătorii, vor rămâne **14 judecătorii**, fiind asigurat numărul minim de locuitori recomandat de CEPEJ pentru constituirea unei instanțe. Numărul de locuitori ce corespunde judecătoriilor este reflectat în tabelele de mai jos

(numărul populației este preluat de la Biroul Național de Statistică comunicat pentru anul 2023):

I. Judecătoria Chișinău

Sect. Botanica	75.308
Sect. Buiucani, mun.Chișinău	160.000
Sect. Centru, mun. Chișinău	94.800
Sect. Ciocana, mun.Chișinău	120.000
Sect. Rîșcani, mun. Chișinău	145.500
Total	595.608

II. Judecătoria Strășeni

Strășeni	63.800
Călărași	46.200
Total	110.000

III. Judecătoria Căușeni

Căușeni	63.900
Ștefan Vodă	46.800
Anenii Noi	60.400
Bender(Varnița)	5.200
Total	176 300

IV. Judecătoria Criuleni

Criuleni	56.600
Dubăsari	24.500
Total	81.100

V. Judecătoria Cimișlia

Cimișlia	49.300
Basarabeasca	8.471
Total	57.771

VI. Judecătoria Hîncești

Hîncești	73.200
Leova	33.500
Ialoveni	73.100
Total	179.800

VII. Judecătoria Orhei

Orhei	78.700
Rezina, inclusiv Șoldănești	63 200
Telenești	43.400
Total	185.300

VIII. Judecătoria Bălți

Bălți	94.500
Fălești	65.100
Sîngerei	65.200
Glodeni	42.100
Total	266.900

IX. Judecătoria Edineț

Edineț	56.000
Briceni	52.100
Ocnița	38.300
Total	146.400

X. Judecătoria Drochia

Drochia	60.600
Rîșcani	49.600
Dondușeni	31.500

Total	141.700
--------------	----------------

XI. Judecătoria Soroca

Soroca	64.000
Florești	62.100
Total	126.100

XII. Judecătoria Ungheni

Ungheni	82.000
Nisporeni	38.100
Total	120.100

XIII. Judecătoria Cahul

Cahul	78.600
Taraclia	31.300
Cantemir	35.600
Vulcănești	17.000
Total	162.500

XVI. Judecătoria Comrat

Comrat	67.000
Ceadâr-Lunga	63.415
Total	130.415

Raționamentele care au consolidat propunerea de reconfigurare a instanțelor judecătorești de nivelul întâi (judecătoriile) sunt următoarele:

- Conform datelor publicate de Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești, la momentul actual în țară există 4 judecătorii cu un volum de muncă insuficient pentru 9 judecători (acesta fiind numărul minim de judecători stabilit per instanță de judecată de nivelul întâi, număr care rezultă din practica existentă, din necesitatea de a crea complete specializate, precum și din recomandările experților care au cercetat acest aspect), și anume: Judecătoria Criuleni cu un volum de 4.917 dosare cu o sarcină anuală de 492 dosare/judecător în anul 2023; Judecătoria Anenii Noi cu un volum de 6.483 dosare și o sarcină anuală de 648 dosare / judecător în anul 2023, raportat la numărul de 10 funcții

de judecător conform statelor de personal; Judecătoria Comrat cu un volum de 8.241 dosare și o sarcină anuală de 1648 dosare / judecător în anul 2023, inclusiv 924 dosare la sediul Vulcănești unde activează efectiv 1 judecător.

- Transferul sediului Leova al Judecătoriei Cimișlia la Judecătoria Hîncești este justificat pornind de la lipsa infrastructurii rutiere între or. Cimișlia și localitățile din raionul Leova, precum și de lipsa infrastructurii rutiere între acestea și mun. Comrat, or, toate drumurile naționale către or. Cimișlia sau mun. Comrat tranzitează or. Hîncești. Localitățile din raionul Leova sunt amplasate preponderent în aria drumului republican „R43 Hîncești – Leova – Cahul – Giurgiulești”. Cu referire la volumul de muncă de la Judecătoria Hîncești care poate crește urmare a transferului sediului Leova către această instanță, inclusiv având în vedere instituția penitenciară din or. Leova, această eventuală mărire de volum de lucru poate justifica revizuirea numărului de funcții de judecător la Judecătoria Hîncești, decizie care va aparține Consiliului Superior al Magistraturii după adoptarea proiectului de lege;

- Transferul sediului Vulcănești de la Judecătoria Comrat la Judecătoria Cahul este justificat de amplasarea geografică a localităților din raionul Vulcănești, raportat la mun. Cahul, distanța între Vulcănești și mun. Cahul fiind de 34 km, pe drumul republican „R32 (M3) Vulcănești – Cahul – Taraclia”, raportat la distanța între or. Vulcănești și mun. Comrat, care este de 83 km. Plus la aceasta, în Judecătoria Cahul există volum de lucru suficient pentru 18 judecători, astfel încât transferul sediului Vulcănești al Judecătoriei Comrat la Judecătoria Cahul răspunde criteriilor de distribuție proporțională a volumului de lucru, distribuție aleatorie a dosarelor, specializarea judecătorilor. În plus la aceasta, având în vedere problemele legate de sediul central al Judecătoriei Cahul, atribuirea sediului Vulcănești la această instanță, va permite valorificarea eficientă a clădirii sediului Vulcănești, care este dotată cu suficiente săli de judecată și spații de lucru renovate, asigurând astfel condiții de muncă adecvate;

- Fuziunea Judecătoriei Anenii Noi, inclusiv cu sediul secundar Bender (Varnița) prin absorbția acesteia de Judecătoria Căușeni este rațională, având în vedere volumul redus de muncă atât la Judecătoria Căușeni, cât și la Judecătoria Anenii Noi, în cumul volumul de muncă al acestor două judecătorii fiind suficient pentru un număr maxim de 19 judecători care să acopere localitățile din raioanele Ștefan – Vodă, Anenii Noi și Căușeni. Infrastructura rutieră între localitățile din aceste raioane este bună, aceste orașe fiind pe traseul drumului republican R-30 Anenii Noi – Căușeni – Ștefan -Vodă – frontiera cu Ucraina;

- Transferul sediului secundar Dondușeni al Judecătoriei Edineț la Judecătoria Drochia, precum și transferul sediului secundar Glodeni al Judecătoriei Drochia la Judecătoria Bălți este justificat de amplasarea geografică a localităților din raioanele Dondușeni și Glodeni raportată la mun. Bălți și corespunzător la or. Drochia.

În rezultatul reconfigurării instanțelor judecătorești de nivelul întâi așa cum se propune prin acest proiect de lege, devine necesară expunerea în redacție nouă a **Anexei**

nr. 2 la Legea nr. 2 la Legea nr. 514/1995 privind organizarea judecătorească, în scopul reconfigurării numărului de judecătorii și a localităților din circumscripțiile acestora, conform noii repartizări a sediilor secundare ale instanțelor judecătorești.

O altă modificare importantă propusă prin acest proiect de lege se referă la modificarea **Anexei nr. 3 din Legea nr. 514/1995 în scopul reconfigurării curților de apel prin redenumirea acestora, reorganizării prin fuziune a două instanțe de apel și reconfigurării circumscripțiilor curților de apel.**

În acest context, prin acest proiect de lege se propune fuziunea Curții de Apel Comrat cu Curtea de Apel Cahul, formând Curtea de Apel Sud cu sediu central în mun. Cahul și sediu secundar în mun. Comrat.

Conform datelor statistice comunicate de Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești, Curtea de Apel Cahul a avut în procedură în anul 2022 doar 2.662 dosare, iar în anul 2023 a avut în procedură 2.942 dosare, gestionate de 6 judecători cu o sarcină anuală de lucru de 443 dosare / judecător în anul 2022 și 490 dosare / judecător în anul 2023.

În cazul Curții de Apel Comrat situația nu este foarte diferită de cea înregistrată la Curtea de Apel Cahul. În anul 2022, Curtea de Apel Comrat a avut în procedură 2.405 dosare cu o sarcină de lucru de 344 dosare / judecător, iar în anul 2023, această instanță de apel a avut în procedură 2.637 dosare cu o sarcină de lucru de 659 dosare / per judecător.

Urmare a fuziunii celor două instanțe de apel prin crearea Curții de Apel Sud cu sediul principal în mun. Cahul și sediu secundar în mun. Comrat va permite reducerea costurilor de administrare a instanței de apel respective și posibilitatea specializării judecătorilor din cadrul acestei curți de apel.

Redenumirea curților de apel în Curtea de Apel Sud, Curtea de Apel Centru și Curtea de Apel Nord se propune în contextul reformei administrației publice și reorganizarea pe baza actualelor regiuni de dezvoltare, așa cum sunt definite în Legea nr. 468/2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova: regiunea Nord, regiunea Centru, regiunea Sud. Redenumirea curților de apel anume în această manieră se consideră cea mai optimă soluție pentru reconceptualizarea arhitecturii instanțelor judecătorești de nivelul II. Acest model nu este unul nou, or, mai multe servicii publice desconcentrate ale administrației publice sunt organizate pe regiuni.

Redenumirea curților de apel potrivit regiunilor teritoriale va oferi mai multă claritate privind arondarea judecătorilor la circumscripția instanței de apel. Din perspectiva acoperirii teritoriale, denumirea regiunii este mai sugestivă decât denumirea localității de reședință pentru instanța de apel. Mai mult, pentru justițiabilii care nu dispun de cunoștințe juridice nu va exista riscul confundării instanțelor de nivelul I cu cele de nivelul II care sunt amplasate în aceleași localități și au ca denumire localitățile de reședință (ex: Judecătoria Chișinău – Curtea de apel Chișinău; Judecătoria Bălți – Curtea de apel Bălți; Judecătoria Cahul – Curtea de apel Cahul).

Revizuirea arhitecturii curților de apel este în tandem cu reorganizarea judecătoriilor, or, reducerea numărului de judecătoria impune și optimizarea instanțelor de apel pentru a fi asigurată consolidarea instituțională și financiară a acestora.

În acest context, având în vedere inclusiv numărul populației, conform datelor BNA pentru anul 2023 se propune reconfigurarea circumscripțiilor curților de apel după cum urmează:

Curtea de Apel Centru, Chișinău

Judecătoria Chișinău	673.000
Judecătoria Hîncești	179 800
Judecătoria Strășeni	110.000
Judecătoria Criuleni	81.100
Judecătoria Căușeni	176 300
Total	1 220 200

Curtea de Apel Nord, Bălți

Judecătoria Bălți	266 900
Judecătoria Edineț	146.400
Judecătoria Drochia	141.700
Judecătoria Orhei	185 300
Judecătoria Soroca	126.100
Judecătoria Ungheni	120 100
Total	986 500

Curtea de Apel Sud, Cahul (sediul central)

Comrat (sediul secundar)

Judecătoria Comrat	130 415
Judecătoria Cahul	162 500
Judecătoria Cimișlia	57 771
Total	350 686

După cum se observă, prin proiectul de lege propus pentru examinare se modifică circumscripția Curții de Apel Centru (Chișinău) prin excluderea Judecătoriei Orhei și Judecătoriei Ungheni, cu arondarea acestora în circumscripția Curții de Apel Nord (Bălți).

Prin această modificare se urmărește reducerea volumului de lucru de la Curtea de Apel Centru (Chișinău), care, conform datelor Agenției de Administrare a Instanțelor

Judecătorești în anul 2022 a avut în gestiune 42.595 dosare, iar în anul 2023 a avut în gestiune 43.177 dosare.

Această instanță de apel are cel mai mare volum de dosare, sarcina de lucru, în anul 2022, reprezentând 1.252,79 dosare / judecător, având în vedere că în anul 2022 au activat efectiv doar 34 judecători din numărul total de 57 funcții de judecător, iar în anul 2023 sarcina de lucru a constituit 1.233,63 dosare / judecător raportat 35 judecători, care efectiv au activat în același număr de 57 funcții de judecător.

Analizând datele privind sarcina de lucru la Curtea de apel Bălți observăm că în anul 2022 în această instanță de apel au activat 19 judecători din total de 24 funcții de judecător, sarcina de lucru constituind 471,63 dosare / judecător, iar în anul 2023 sarcina de lucru pentru același număr de judecător a fost de 487,42 dosare. În total, în anul 2022, Curtea de Apel Bălți a avut în examinare 8.961 dosare, iar în anul 2023 au fost în examinare 9.261 dosare.

Constatăm astfel că volumul de lucru la Curtea de Apel Chișinău este extrem de mare, iar arondarea Judecătoriei Orhei și Judecătoriei Ungheni la Curtea de Apel Nord (Bălți), va avea drept efect reducerea din încărcătura/sarcina Curții de Apel Chișinău.

Datele statistice analizate arată că în anul 2022 ponderea dosarelor parvenite la Curtea de Apel Chișinău de la Judecătoria Orhei a fost de 6% sau 1.900 dosare în numărul total de dosare examinate de instanța de apel, iar în anul 2023 ponderea dosarelor intrate în instanța de apel de la Judecătoria Orhei a constituit 7% sau 2.169 dosare din total dosare avute de instanța de apel în procedură.

Având în vedere faptul că în cazul Judecătoriei Ungheni volumul de dosare procesate pe parcursul aceleiași perioade este cu 50% mai mic de cât numărul de dosare avute în procedură la Judecătoria Orhei, putem afirma că în total, volumul de dosare care se va transfera Curții de Apel Nord de la Curtea de Apel Chișinău va constitui în jur de 10 – 12%, fiind judicioasă revizuirea numărului de funcții de judecător de la Curtea de Apel Nord (Bălți) în vederea majorării acestuia.

Pe cale de consecință, urmare a extinderii circumscripției jurisdicționale a Curții de Apel Nord asupra Judecătoriei Ungheni și Judecătoriei Orhei, sarcina de lucru a judecătorilor de la această curte de apel va crește, dar totodată se va diminua corespunzător sarcina de lucru a judecătorilor din cadrul Curții de Apel Centru (Chișinău), creându-se un echilibru al sarcinilor de lucru între curțile de apel.

4. Fundamentarea economico-financiară

Proiectul nu are drept scop majorarea sau micșorarea numărului general de posturi de judecători sau de angajați ai judecătoriilor și curților de apel. De asemenea, proiectul nu prevede nici o modificare referitor la quantumul salariului acestora.

Pentru implementarea proiectului va fi necesară redistribuirea de către CSM a numărului de judecători și de angajați ai instanțelor judecătorești conform noii atribuiri a unor sedii secundare ale judecătoriilor, indicate expres în proiect.

După cum a fost menționat supra, referitor la reorganizarea instanțelor judecătorești, proiectul propune:

- a) reatribuirea unora din sediile secundare ale judecătoriilor Bălți, Cimișlia, Edineț, Cahul, Comrat, Drochia și Hîncești ;
- b) fuziunea judecătoriei Anenii Noi prin absorbția acesteia de Judecătoria Căușeni;
- c) reorganizarea și redenumirea curților de apel.

Urmare a implementării prevederilor acestui proiect de lege, judecătorii și angajații din sediile redistribuite către alte instanțe își vor continua activitatea la locul actual de muncă, cu deosebirea că, din punct de vedere administrativ, se vor considera că activează în alte judecătării. În acest scop, CSM urmează să redistribuie numărul de unități de judecătării și de personal și să efectueze transferul judecătorilor din sediile vizate de la o judecătorie la alta. Președinții judecătoriilor urmează să asigure transferul angajaților din judecătării.

Reiterăm că pentru implementarea acestor modificări legislative sunt necesare doar modificări de ordin administrativ.

Având în vedere modificările intervenite prin acest proiect de lege, CSM și președinții instanțelor judecătorești urmează să efectueze modificarea bugetelor instanțelor de judecată, ținând cont de reamplasarea sediilor și să redirecționeze în mod corespunzător atât mijloacele financiare destinate întreținerii fiecărui sediu care a fost reamplasat, cât și cele destinate salarizării judecătorilor și angajaților transferați.

Subliniem că reatribuirea unor sedii secundare către alte judecătării va implica revizuirea Planului de construire a clădirilor noi și/sau de renovare a clădirilor existente, necesare pentru buna funcționare a instanțelor judecătorești, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 71/2017. Totodată, precizăm că, costurile viitoarelor ajustări ale sediilor centrale ale judecătoriilor nu pot fi evaluate la moment. Acest lucru urmează a fi efectuat anterior demarării lucrărilor pentru fiecare judecătorie în parte.

Reorganizarea curților de apel nu necesită alocarea resurselor financiare suplimentare. Or, modificarea denumirilor curților de apel urmează a fi efectuată în limita bugetului aprobat.

Fuzionarea Curții de Apel Cahul cu Curtea de Apel Comrat de asemenea nu implică cheltuieli la capitolul personal. Or, Curtea de Apel Sud care urmează a fi creată, va activa în 2 sedii, ce aparțin curților de apel care fuzionează.

Mai mult ca atât, transformarea Curții de Apel Comrat în sediu secundar Comrat al Curții de Apel Sud va avea drept efect reducerea actualei funcții de Președinte al Curții de Apel Comrat.

Suplimentar celor menționate, precizăm că configurarea **Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor se va realiza de către** Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești, în limita bugetului acesteia aprobat pentru anul 2024.

Cheltuieli neînsemnate va solicita distrugerea și confecționarea sigiliilor pentru instanțele redenumite.

5. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Adoptarea proiectului de lege va impune necesitatea modificării *Hotărârii Parlamentului nr. 21/2017 pentru aprobarea Planului de construire a clădirilor noi și/sau de renovare a clădirilor existente, necesare pentru buna funcționare a sistemului instanțelor judecătorești.*

De asemenea, va fi necesară modificarea unor hotărâri ale CSM.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În scopul respectării prevederilor *Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional*, pe pagina web oficială a Ministerului Justiției www.justice.gov.md, la compartimentul *Transparența decizională*, a fost plasat anunțul privind inițierea procesului de elaborare a prezentului proiect, care poate fi accesat la linkul: <https://justice.gov.md/ro/content/anunt-privind-initierea-procesului-de-modificare-legii-nr-762016-cu-privire-la-reorganizarea>. Un anunț similar a fost plasat și pe platforma www.particip.gov.md.

Proiectul a fost înregistrat în conformitate cu pct.179³ al Regulamentului Guvernului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 610/2018, în Registrul proiectelor de acte normative ale Guvernului cu nr. unic de înregistrare 1109/MJ/2023. Obiecțiile și propunerile prezentate de subiecții interesați în procesul de avizare și consultare publică a proiectului de lege au fost incluse în sinteza obiecțiilor și propunerilor, iar proiectul de lege a fost ajustat corespunzător.

În procesul primei avizări au fost recepționate propuneri de la: Ministerul Finanțelor; Cancelaria de Stat; Curtea Supremă de Justiție; Curtea de Apel Comrat; Judecătoria Comrat, Judecătoria Căușeni, Judecătoria Hîncești, Judecătoria Strășeni, Judecătoria Drochia; Judecătoria Edineț, Președintele r-nului Vulcănești, **A.O. „Asociația judecătorilor din Republica Moldova”, A.O. „Institutul pentru Politici și Reforme Europene”**.

Au comunicat lipsă de propuneri și obiecții: Consiliul Superior al Magistraturii; Curtea de Apel Chișinău, Curtea de Apel Cahul, Curtea de Apel Bălți, Judecătoria Criuleni,

Nu au prezentat avizele: Centrul Național anticorupție, **A.O. „Centrul de Resurse Juridice din Moldova”, A.O. „Vocea Justiției”, A.O. „Asociația Juriștilor Administrativi din Moldova”**.

În conformitate cu pct. 201 din Regulamentul Guvernului, aprobat prin Hotărârea Guvernului 610/2018, **proiectul de lege a fost transmis spre avizare repetată tuturor subiecților interesați**, iar la data de 07 februarie 2024 a fost organizată o ședință de consultare publică a proiectului la care, au participat reprezentanți ai Consiliului Superior al Magistraturii, a corpului de judecători și reprezentanți ai societății civile.

În procesul celei de-a doua avizări au fost recepționate propuneri de la: Consiliul Superior al Magistraturii, Curtea de Apel Comrat, Corpul judecătoresc al Judecătoriei Hîncești (sediul central), Judecătoria Hîncești, Judecătoria Comrat, Curtea de Apel Cahul, Judecătoria Edineț, Judecătoria Bălți, A.O. „Centrul de Resurse Juridice din Moldova”, Judecătorul Judecătoriei Cimișlia (sediul Leova) Andrei Brînza, A.O. „Institutul pentru Politici și Reforme Europene”, Ministerul Finanțelor.

Au comunicat lipsă de propuneri/obiecții: Curtea de Apel Bălți, Judecătoria Strășeni, Judecătoria Cimișlia, Judecătoria Cahul, Cancelaria de Stat, Centrul Național Anticorupție.

Nu au prezentat avizele: Curtea Supremă de Justiție, A.O. „Vocea Justiției”, A.O. „Asociația Juriștilor Administrativi din Moldova”.

În procesul celei de-a treia avizări au fost recepționate propuneri de la: Consiliul Superior al Magistraturii, Cancelaria de Stat, Curtea de Apel Bălți, Curtea de Apel Comrat, Judecătoria Anenii Noi, Judecătoria Comrat, Judecătoria Hîncești, Judecătoria Cimișlia (opinia angajaților), Primăria or. Cimișlia, Centrul de Resurse Juridice din Moldova, A.O. „Asociația Juriștilor Administrativi din Moldova” (aviz prezentat tradiv în a II-a avizare).

Au comunicat lipsă de propuneri/obiecții: Ministerul Finanțelor, Curtea de Apel Chișinău, Judecătoria Strășeni, Judecătoria Cahul, Centrul Național Anticorupție.

Nu au prezentat avizele: Curtea Supremă de Justiție, A.O. „Vocea Justiției”.

7. Constatările expertizei anticorupție

Întru respectarea dispozițiilor art. 34 alin. (1) din *Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative* (în continuare – *Legea nr. 100/2017*), Cancelaria de Stat, prin scrisoarea nr. 18-69-12930 din 11 decembrie 2023 a remis Centrului Național Anticorupție proiectul spre efectuarea expertizei anticorupție concomitent cu avizarea și consultarea publică a acestuia.

Remarcăm că la data de 30 ianuarie 2024 și 20 februarie 2024, concomitent cu transmiterea proiectului legii spre a doua și a treia avizare, acesta a fost transmis repetat și Centrului Național Anticorupție, care a constatat că:

- au fost respectate prevederile legale cu privire la transparența în procesul decizional;
- proiectul corespunde interesului public general, deoarece va contribui la reconfigurarea numărului de judecătoria și a localităților din circumscripția acestora conform noii repartizări a sediilor secundare ale instanțelor judecătorești, în contextul ameliorării situației și sporirii eficienței instanțelor judecătorești;
- nota informativă conține o justificare suficientă a necesității promovării proiectului de act normativ;

- textul proiectului este expus într-un limbaj simplu, clar și concis cu respectarea regulilor gramaticale și de ortografie, întrunind cerințele prevăzute de art.54 din *Legea nr.100/2017*;
- în textul proiectului nu au fost identificate norme contradictorii sau conflicte dintre prevederile acestuia cu reglementările altor acte normative în vigoare.

Ministru

/semnat electronic/

Veronica MIHAILOV- MORARU